

*"I have seen the writing on the wall.
Don't think I need anything at all."*

Pink Floyd: Another Brick In The Wall (Pt. 3)
/The Wall; Columbia/Harvest, 1979/

x

PODOBE IZ SANJ

Sanjač:
Aljaž Kitak

x

Prolog / Nevidno zlo

Virus je tokrat udaril močnejše kot običajno. Prepričujejo nas, naj ostanemo doma, v varnem zavetju štirih sten, ki nas bodo obvarovale pred nevarnostjo. Ta je nevidna, a vseprisotna. Zajeda se v sleherno poro družbe, v naša telesa ter v način, kako gledamo nase in na soljudi. Je pritajeno zlo, ki se je naselilo med nami – v nas! –, da bi se polastilo človeškega tkiva. Smo edini gostitelj tega virusa. Resda industrijsko mori tudi ostale živali, a so te prej kolateralna škoda kot kaj drugega. Glavna tarča – posledično pa tudi nevarnost – smo ljudje. Mi.

V novi normalnosti predstavlja potencialno grožnjo vsakdo, s komer navežemo bližnji stik, zato močno omejujemo fizične interakcije. V te vstopamo izključno le še iz nuje ter zgolj in samo takrat, kadar transakcij ni moč izvesti na daljavo. Vse ostalo smo preselili v digitalno drugo življenje, kjer so naša telesa na varnem. Logika je sledeča: dlje kot smo od drugih, bolj smo varni. Bolj smo varni, slajše sanjamo. Slajše sanjamo, trdneje spimo. Trdneje spimo, manj vidimo. Manj vidimo, manj vemo. Manj vemo, manj nas boli. Manj nas boli ... manj smo živi/mrtvi?

Izolacija in posledična alienacija sta najbolj zanesljiva znaka, da se človeški organizem spopada s tihim sovražnikom. Ta je – ne vemo še povsem natančno, kdaj in kako – z netopirja preskočil na človeka. Pri tem je skrb vzbujajoče zlasti dejstvo, da vampirski virus ne pozna državnih (in občinskih) meja, ne diskriminira med spoli ali rasami ter je za razliko od sezonske gripe imun na naravne cikle. Gre za virus, ki ne prizadene vseh tkiv enako, prizadene pa celoten organizem. Virus, ki ne prizadene vseh osebkov enako – telesno, kot vselej, najbolj nastradajo najšibkejši –, a vendar za njim zbolijo celotna čreda. Gre za virus posebne sorte.

*

Zasnova/ Valovi strahu

Če smo konec pomladi, še bolj pa v evforiji poletja, pomislili, da smo ga obvladali, nas je že jeseni zajel nov, močnejši val. Val strahu. Poleg neznosne tesnobe v prsnem predelu ter izgube vonja in okusa – pomemben je le še videz, nič več vsebina – povzročila virus tudi visoko nalezljivo paniko. Ta pustoši kot tajfun ter povzročila v kombinaciji z medijskim ciklonom popolni vihar človeške neumnosti. Gre za obliko

avtoimune reakcije na tujek, ob kateri začne v strahu za zdravje/preživetje organizem nediskriminatorno udrihati po okuženih tkivih, kot da ne bi bila del istega telesa. Zdravo ali bolno, nastrada vse, kar se v tej državljanski vojni znajde sredi navzkrižnega (prijateljskega!) ognja.

Izgleda skoraj tako, kot da pacienta ne moreš pozdraviti, brez da bi ta prej ugonobil samega sebe. V strahu, da bi nam življenje vzel virus, smo si ga raje vzeli kar sami ter družbeno telo poslali v umetno komo – "začasno", seveda, dokler nevarnost ne mine. V slovo smo brez posebnega pomisleka pomahali svoboščinam, ki smo jih imeli do včeraj za samoumevne. Svoboda gibanja, pravica združevanja, pieteta, praznovanje (oziroma, kot ga danes imenujemo, "veseljačenje"), prijateljstvo, spolnost ... virus enega za drugim spodjeda temelje človečnosti in civilizacije, kakršno smo poznali do sedaj. Še nikoli se ni naš način življenja in razmišljanja prilagajal tako hitro, tako radikalno, tako globalno in tako nekritično.

Da bi lažje zajeli zrak, so nam nadeli maske, ki jih smemo – ne popolnoma brez pomislekov – sneti izključno le še doma. V času konstantne karantene so tako edino bližnji tisti, ki vidijo človekov pravi obraz ter so deležni (bolj ali manj) nežnih dotikov njegove ljubezni. Nadalje nas grožnje osvobajajo z zapiranjem v vse ožje in ožje celice, v katakombe, čim dlje od dnevne svetlobe. Pomanjkanje sonca nadomeščamo z neonom in umetnim vitaminom D, manko bližine pa z anonimnim izživljanjem fantazij na spletu. Novi človek potrebe (samo)zadovoljuje sterilno, s surrogati, ki so zdravju manj škodljivi od izvirkov. Ker ni lahko kemično oziroma kako drugače poustvariti široke palete občutkov, ki jih sproža fizični stik, se bo z iskanjem nadomestkov zanj interdisciplinarno, s prepletanjem informacijsko-komunikacijske tehnologije, robotike, farmacije in industrije zabave, ukvarjal nov sektor gospodarstva, tako imenovana industrija distanciranja. Zaradi velikega povpraševanja – gre za primarno biološko potrebo ljudi – bodo tovrstni nadomestki precej dragi. Čutiti bo kmalu luksuz, rezerviran za ozek krog humanoidov.

**

Zaplet/ Živi mrtveci

Gotovo se nas bo večina za časa svojih življenj – najprej začasno, nato pa vse bolj trajno – poslovila od mnogih "samoumevnosti", ki so nam bile do včeraj tako pri srcu. Sigurno se bomo tudi takrat, podobno kot te dni, presenečeni spraševali, kako smo se lahko v ledenem kropu znašli kar naenkrat, "čez noč", policijski uri navkljub (sovražnik ne spi!). Horo legalis bomo kmalu za vsak slučaj raztegnili še na dnevni čas, saj so znanstveniki na podlagi analiz ugotovili, da virus enako ali hitreje kot ponoči migrira podnevi, ko gresta z gostiteljem v službo. Koncept "policijske ure" se je v luči omenjenih znanstvenih dognanj izkazal kot premalo sorazmeren ukrep. Resnost situacije zahteva prehod na sistem "policijskega dneva", ki je, to pove ime samo, najbolj pogodu represivnim organom človeštva na čelu z nacionalnimi inštituti za javno zdravje.

Zdaj smo, kjer smo. Poskriti v svojih votlinah potrpežljivo čakamo jutro dne, ko nam bo dovoljeno spet na plano. A jutri nikoli ne pride. Kot da bi cunami strahu zarjo vsakič odplavili nekoliko dlje v negotovo prihodnost, onkraj horizonta naših aspiracij, kjer se svobodna volja preliva v apatijo, razum v paniko, ljubezen v indifferenco, obet novega dne pa v dolgo, polarno noč. Virusna mrzlica – zdaj nas zebe, že naslednji trenutek se kopamo v znoju – pretresa družbeno tkivo, pogloblja negotovost ter trga zadnja vlakna medčloveškega zaupanja, zlate niti družbene tkanine, ki skupnost drži pri življenju.

Ko nevidna roka mojre človeštva precvikne še to, bo dokončno zavladal hlad. Ulice mest bodo prazne, ljudje osamljeni, dotik pozabljen. Uteho bomo iskali vsak v svojem paralelnem svetu ter nebogljeni čakali konec (zgodovine?), ne vedoč da v resnici nismo več živi v polnem pomenu besede. Da je človek, ki je nekoč prosto hodil okoli, bok ob bok s sočlovekom, zdaj pa se (prostovoljno!) zapira v vse manjše

kletke ter prestrašeno zre skozi njihove špranje, pravzaprav mrtev pri živem telesu. Vse, kar je ubogemu bitju, obvisel med zemljo in zrakom, preostalo, je, da na punčici svojih oči namesti še zadnja zlatnika – denar ob odsotnosti drugih, ko ni kaj izmenjati, izgubi vrednost – ter se poda brodarju naproti.

Vrh / Kraljičin digitalni sen

Vsaka generacija ima svoj namen. Poslanstvo moje je – tako me prepričujejo –, da ostanem, ostanemo doma ter s tem pomagamo zabiti zadnji žebelj v digitalni sarkofag človeštva. Rojeni smo bili za to, da končamo zgodovino, da kakor razkošna kraljica v zlatu ležemo v krsto temnega brezvezja ter se zakopljemo globoko pod to zeleno, rosno zeleno pokrajino, po kateri je nekoč, pred (samo)izgonom iz raja, stopal naš zarod. Ravnice in planjave, kjer pasejo se krave, kjer fantič je vesel, pujsek pa debel, medu so polna usta, ležišče brez prokrusta, tam sonce zgodaj gori gre, da lunica spočije se ... pravljčni svet preteklosti, ki ga naši otroci ne bodo poznali nikoli.

Tudi oni bodo odslej samo še oddaljen spomin na primitivne čase, ko smo ljudje še snovali družine. Te so postale anahrone, saj predstavljajo znaten odklon od novega družbenega ideala – odsotnosti družbe kot take. Varni smo, to je danes glavno pravilo, le v popolni osami, kjer predstavlja individuum nevarnost edinole samemu sebi. Ob tem pripomnimo, da je v nasprotju z mnenjem nejevernih aljažev, ki vidijo v izolaciji nevarnost samopoškodovanja osebkov, verjetnost slednje pravzaprav zanemarljiva. Kako naj silo nad sabo (ali družbo) izvrši nekdo (oziroma nekaj), kdor/kar nima lastne volje, subjektivitete? In zakaj bi sploh topli konja, če je ta že mrtev? Ljudje smo vendar racionalna bitja.

Kakor uročene kraljične sanjamo vsak svoj personaliziran sen o poljubu iskrene ljubezni, ki bi nas nekje, nekoč prebudil iz mentalne hibernacije. Edino preostalo vez s svetom tam zunaj, onkraj mehurčka, predstavljajo "okna", polprepustni zasloni na stenah grobnice. Ti odsevajo (samo)podobe spečih princesk, jih animirajo (lutko je potrebno spraviti v pogon) ter jih po binarnem ključu – 1 (*like*) ali 0 (*ignore*) – projicirajo na povezana okna. Vse je le še neskončni odsev odseva odseva odseva... V hladu mesečine digitalnega posmrtnega življenja drug drugega obiskujemo samo še kot silhete, hologramske podobe iz kolektivnih vročičnih sanj, ki se razblinijo, vsakič ko sklonimo se v poljub.

**

Razplet / Otok, ki je bil celina

Digitalna plima – posledica globalnega ekonomskega pregrevanja ob vse bolj vročičnih reakcijah na virusno okužbo – je procesa razdružbljanja in islandizacije človeka še pospešila. Če smo se sprva veselili globalne kompresije časa in prostora ter dviga informacijske gladine misleč, da bomo zaradi novonastalih ožin, prelivov, fjordov in estuarjev, ki bodo razbrazdali svetovnonazorske monolite, v svoji razdeljenosti idejno bolj povezani, smo kmalu spoznali zmoto. Plime informacij ne zmoremo nadzorovati več, trdnih tal pod nogami – "realnosti" – je vse manj.

Povodenj zvoka in podob bo tunkala že tako redke atole mentalne trdnosti v vse globljo depresijo, pod gladino zavesti, kjer bo izdihnil še zadnji spomin na predpotopno življenje. Era socialnega distanciranja bo radikalno opravila zlasti z zdravju najbolj nevarno idejo človeka kot socialnega bitja. Družba ne obstaja, s(m)o samo posamezniki. Vsakdo je vladar v svojem lastnem kraljestvu privida, na zasebnem velikonočnem otoku, plavajočem v pacifiku kolektivnega hrupa. Zadnje resurse na otoku bomo, kot dobri gospodarji, žrtvovali za to, da si postavimo ogromne kamnite skulpture nas samih, ki stoično zrejo v neskončni ocean. To bodo nekoč edini pomniki, da je tukaj živela inteligenca (?).

Daleč na odprtem morju bomo široko priprtih oči okameneli opazovali svoj um, kako plava mrtvaka. Kot ladja duhov, s katere so poskakale zadnje duše – misli o domu, varnosti, povezanosti, toplini, medčloveški bližini, svobodi, bratstvu, lepoti, ljubezni ... nič ni več, vse je nič. Odnáša nas dlje in dlje na hrupni ocean, ki postaja zaradi mešanja ledenih voda alienacije z vzhoda s pregretimi zapadnimi tokovi vse bolj nepredvidljiv, nasilen, vrtnčast. Da nas ne bi posrkala informacijska karibda, ki nastaja na presečišču, smo docela izvotlili svoje plovilo ter ga odrešili vsakršne substance. Popolna mentalna izpraznjenost je edino, kar nas za silo še ohranja nad gladino.

*

Razsnova / Rekviem za moro

Ker nič nima prav nobene teže in ker nikjer ni nikogar – odveč je zadnji strel iz signalne pištole, ognjemet brez gledalcev, ki seva skozi prazno glavo poslednjega brodolomca –, se zdi eksistencialno vprašanje človeštva rešeno dokončno. Vedno bolj je videti, kot da je naš um vrgel puško v konopljo ter se napotil svoj tihi dom iskat nekam na dno glasnega oceana, v temne vode nepovrata, kamor sonce ne posije niti podnevi. De(kom)presija, ki pri tako globoki odsotnosti smisla limitira proti neskončnosti, bo raztrgala zadnje ostanke naše zavesti na nebroj fragmentov ter jih kakor pepel razsula po morju pozabe. Ko na ničevo dno pade poslednje zrnce peska, bomo vedeli: zgodbe je konec.

Speče princeske in odsotni principi, ki sem vas pokopal v svoje sanje, nikaner ne obupajte. Nismo še dosanjali te more, še je čas za drugačen konec. V naravi sanj, tudi tistih najbolj morastih, je, da se lepega jutra razblinijo. A pozor: enako velja za mokre sanje. Bržčas bo podobna usoda doletela tudi najpogostejšo kolektivno fantazijo zadnjega časa, v kateri zlobni virus – z njim smo začeli zgodbo, pa jo še končajmo – magično izgine, takoj ko najdemo protistrup za prepovedano jabolko. Kot vsaka dobra pravljica se tudi ta ponaša s srečnim koncem, ki se začne nekako takole: iz samoinducirane kome zbudimo princa v beli halji, ki nato poišče princesko, jo cepi, počaka do konca inkubacijske dobe ter dekle poljubi z vso ljubeznijo, kar je premore njegovo neiztrohnjeno srce. O razsnovi (znanstveno)fantastične zgodbe za lažjo noč izvemo samo to, da bomo ljudje živeli do konca svojih dni, morda še dlje. Potrebno bo stisniti zobe samo še naslednjih štirinajst dni.

Ne, virus, o katerem govorim, iz naše kolektivne pravljice ne bo izginil tako zlahka, čez noč, pa čeprav mu pripovedovalec, edina zavest sleherne štorije (tudi izmišljene), odvrne vso pozornost. Če v pričo nevarnosti potisnemo glavo globlje v pesek, sovrag ne izgine. Še več, gre v resnici za poslednjo ukano zveri, ki se lahko tako počasi, v miru ter brez odpora gosti na naših telesih in duši. Mnogi mislijo, da gre za moderen pojav, v resnici pa tihi sovražnik človeško populacijo po "nojevskem" principu trebi že tisočletja, morda že od njene zore. Vzklil je na ponižnih kosteh generacij in generacij prednikov ter se naselil globoko v naše otroke, kot arhetipski strah, ki bo človeka na veke vekov preganjal v najtemnejših družbenih sanjah. Kako torej zaključiti moro? Kako dušo človeka prepeljati čez mentalni stiks nazaj v kraljestvo živih ter jo znova naseliti v družbeno telo?

x

Epilog / Orfejeve sanje

Ta sen nima konca. So samo novi začetki.

Živela ustvarjalnost!

*

"It has to start

somewhere,
it has to start
sometime.
What better place than
here?
What better time than
now!"

Rage Against The Machine: Guerilla Radio
/Battle Of Los Angeles; Epic, 1999/

*

Slovenj Gradec, 1. december 2020